

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Приймальною комісією

Протокол № 3

22 квітня 2024 р.

Заступник голови Приймальної комісії



Юрій КАГАНОВ

ПОГОДЖЕНО:

Відповідальний секретар відбіркової комісії

Марина ТОМЧЕНКО

Гарант освітньо-наукової програми

Лілія ХОРИШКО

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ІСПИТУ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 052 ПОЛІТОЛОГІЯ**

Освітній і науковий ступінь: доктор філософії

Спеціальність: 052 Політологія

Освітньо-наукова програма: Політологія

Запоріжжя – 2024 рік

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності 052 Політологія – з'ясувати рівень теоретичних знань та практичних навичок вступників, яких вони набули під час навчання на освітньому ступені/рівні спеціаліста/магістра, з метою формування рейтингового списку та конкурентного відбору здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії зі спеціальності 052 Політологія в межах ліцензійного обсягу університету.

ФОРМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Фаховий іспит зі спеціальності проходить в очній або дистанційній формі.

Іспит в очній формі проходить у приміщенні Запорізького національного університету (з дотриманням заходів безпеки в умовах воєнного стану) у два етапи. Письмовий етап – вступники надають відповіді на питання екзаменаційного білету у письмовій формі. Тривалість письмового етапу – до 45 хв. Усний – співбесіда вступника з фаховою атестаційною комісією ЗНУ з питань екзаменаційного білету (до 30 хв).

Іспит у дистанційній формі проходить у два етапи. Підготовчий етап – самостійна підготовка відповідей на питання екзаменаційного білету (до 10 хв.) та основний етап – співбесіда вступника з фаховою атестаційною комісією ЗНУ з питань екзаменаційного білету (до 45 хв.)

Для складання фахового іспиту зі спеціальності у дистанційній формі вступник надає Приймальній комісії ЗНУ один з документів: документ про проживання (перебування) поза межами м. Запоріжжя (витяг з реєстру територіальної громади, довідка ВПО), документ про перебування поза межами України або документ, який підтверджує наявність іншої поважної причини. Рішення про допуск до складання іспиту у дистанційній формі приймається Приймальною комісією.

У разі складання фахового іспиту зі спеціальності у дистанційній формі вступник має забезпечити процедуру ідентифікації особи, яка включає перевірку персональних даних та забезпечення безперебійного технічного оснащення для відеозв'язку з фаховою атестаційною комісією ЗНУ у режимі реального часу.

Проведення фахових іспитів зі спеціальності та презентація дослідницької пропозиції як в очному, так і в дистанційному форматах, підлягають обов'язковому відео- та аудіозапису, який не може бути переданий третім особам.

СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА

Білет фахового вступного випробування містить 3 теоретичних питання.

ВИМОГИ ДО ВІДПОВІДІ ВСТУПНИКА

У питаннях оцінюється знання вступника з базових фахових дисциплін, що є необхідними для коректного вираження певних понять, а також для розуміння широкого кола теоретичних та практичних завдань, володіння навичками, що є

необхідними для професійної діяльності у межах програми.

Правильність виконання завдань оцінюється відповідно до критеріїв оцінювання знань.

Екзаменатор не зобов'язаний читати розв'язання завдань, що наведені вступником в чернетці.

Під час проведення іспиту забороняється використовувати підручники, навчальні посібники, інші джерела інформації (якщо це не передбачено програмою). Також забороняється користуватися мобільними телефонами та іншими засобами зв'язку і передачі даних.

5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Для особи, яка претендує на зарахування для здобуття ступеня доктора філософії (за 200 бальною шкалою):

Високий рівень (175-200 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в повній мірі засвоїв увесь програмний матеріал, показує знання не лише основної, але й додаткової літератури, наводить власні міркування, робить узагальнюючі висновки, використовує знання з суміжних галузевих дисциплін, вдало наводить приклади.

Достатній рівень (150-174 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: має також високий рівень знань і навичок. При цьому відповідь досить повна, логічна, з елементами самостійності, але містить деякі неточності або пропуски в неосновних питаннях. Можливе слабке знання додаткової літератури, недостатня чіткість у визначенні понять.

Задовільний рівень (124-149 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в загальній формі розбирається у матеріалі, але відповідь неповна, неглибока, містить неточності, робить помилки при формулюванні понять, відчуває труднощі, застосовуючи знання при наведенні прикладів.

Низький рівень (100-123 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в загальній формі розбирається у матеріалі, допускає суттєві помилки при висвітленні понять, на додаткові питання відповідає не по суті.

До участі у конкурсі не допускається (0-99 балів), якщо вступник виявив такі знання та вміння: не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при висвітленні понять, на додаткові питання відповідає не по суті

6. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Перелік питань

1. Політичні вчення доби Античності (Аристотель, Платон).
2. Політика, право і мораль в політичній теорії Н. Макіавеллі.
3. Політичні вчення Нового часу (Т. Гоббс, Дж. Локк, Ш. Л. Монтеск'є).
4. Філософсько-політичні вчення в Німеччині на рубежі XVIII-XIX ст. (І. Кант, Г. Гегель).
5. Філософсько-політичні концепції влади (Ф. Ніцше, М. Вебер, Х. Арндт).

6. Поняття, типологія та моделі рекрутування політичної еліти.
7. Міжнародні неурядові і міжурядові організації в сучасному світі.
8. Поняття, типологія та сучасні концепції політичного лідерства.
9. Ліберальна і неоліберальна концепції міжнародних відносин.
10. Поняття, типологія, функції політичних інститутів.
11. Геополітика: генезис і основні напрями еволюції.
12. ООН: цілі, структура та роль в сучасному світі.
13. Інституційна система та ключові напрями діяльності Європейського Союзу.
14. Поняття та основні етапи виборчої кампанії.
15. Держава як об'єкт політологічного аналізу.
16. Політичне управління: структура та функції.
17. Політична комунікація: поняття та типологія.
18. Інституційна система та ключові напрями діяльності НАТО.
19. Поняття та типологія політичної культури.
20. Особливості політичної культури сучасної України.
21. Політичний режим: сучасні концептуальні інтерпретації та типологія.
22. Структура та етапи формування політичної свідомості.
23. Сучасні концепції трактування громадянського суспільства.
24. Поняття та основні підходи до розв'язання політичних конфліктів.
25. Поняття та типологія сучасних виборчих систем.
26. Політичні системи: концептуальні підходи та основні типи.
27. Система і структура міжнародних відносин.
28. Політична модернізація: поняття та типологія.
29. Основні напрями забезпечення міжнародної безпеки в сучасній світовій політиці.
30. Процеси глобалізації та майбутнє національної держави.
31. Форми правління та форми державного устрою: порівняльний аналіз.
32. Форма правління та форма державного устрою України.
33. Сучасні концепції легітимності політичної влади.
34. Політична ідеологія: поняття, функції, типологія.
35. Україна як суб'єкт міжнародних відносин.
36. Політична влада: поняття й основні характеристики.
37. Методологія політичної науки.
38. Поняття, структура і типологія політичних процесів.
39. Політичні партії: поняття, ознаки, функції.
40. Види партійних систем: порівняльний аналіз.
41. Етапи становлення та розвитку світової політичної науки.
42. Особливості розвитку політичної науки в Україні.
43. Політичні технології: поняття, типологія, функції.
44. Глобальні політичні проблеми сучасності: стан і перспективи розв'язання.

7. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Баранівський В. Ф. Політологія: підручник. Київ : НАУ, 2016. 235 с.
2. Воронянський О. В. Політологія: підручник / Воронянський О. В., Кулішенко Т. Ю., Скубій І. В. Харків : ХНТУСГ ім. Петра Василенка, 2017. 179 с.
3. Гелей С. Д. Політологія. навч. посіб. / С. Д. Гелей, С. М. Рутар. Львів : Вид-во Львівської комерційної академії, 2015. 370 с.
4. Глобалізація та політика національної безпеки : підручник / Сокольська Т., Юхименко П. та інші. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 408 с.
5. Горбач О. Н. Політологія: навч. посіб. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2016. 259 с.
6. Політичні технології в сучасних владних процесах : навч. посіб. / В. Ф. Смоляннюк, С. С. Бульбенюк, Ю. М. Манелюк та ін. Київ : КНЕУ, 2021. 328 с.
7. Неліпа Д. Системний аналіз в політології. Київ : Центр учбової літератури, 2023. 304 с.

Додаткова:

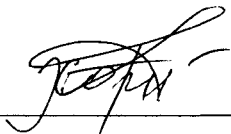
1. Дарендорф Р. У пошуках нового устрою: лекції на тему політики свободи у ХХІ столітті / пер.з нім. А. Орган. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2006. 110 с.
2. Національна стійкість України та національна безпека. Аналітична записка / за ред. О. М. Майбороди. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 40 с.
3. Політична система України: конституційна модель та політичні практики : монографія / кол. авт.: Зеленько Г. І. (кер., наук. ред.) та ін. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 536 с.
4. Політичний процес у незалежній Україні: підсумки і проблеми : монографія / кол. авт.: Майборода О. М. (кер., авт. кол.) та ін. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 704 с.
5. Фукуяма Ф. Витоки політичного порядку. Від прадавніх часів до французької революції. Київ : Наш формат, 2019. 576 с.
6. Leonard M. Public diplomacy. London : The Foreign Policy Centre, 2002. 183 с.
7. Snow N., Taylor Ph.M. Routledge Handbook of Public Diplomacy. New York : Routledge, 2009. 403 p.

Інформаційні ресурси:

1. Даниленко С. І. Перевтілення демократії в інформаційну добу: роль нових медіа та громадянського комунікування. URL : <http://pd.ipiend.gov.ua/article/view/235502>
2. Демократія: від теорії до практики. URL: https://www.ifes.org/sites/default/files/ifes_ukraine_democracy_from_theory_to_practice_course_reader_v1_ukr.pdf
3. Карнаух А. Проблеми становлення сучасної політичної культури в Україні. URL: <http://www.personal.in.ua/article.php?ida=573>

4. Михальченко М. Політична система України: моделі трансформації. URL: http://www.ipiend.gov.ua/?mid=98&action=politic_detail&politic_id=23
5. Рафальський О. Політична наука в Україні: здобутки та перспективи. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/rafalskyi_politychna.pdf
6. Рудич Ф. Політична наука в Україні: стан і перспективи URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/11602/01-Ryduch.pdf?>
7. Шведа Ю. Р. Теорія політичних партій і партійних систем. URL: <http://politzone.in.ua /index.php?id=236>
8. March J. G., Olsen J. P. Elaborating the «New Institutionalism». *The Oxford Handbook of Political Institutions* / Ed. by S. Binder, R. Rhodes, and B. Rockman. URL: <http://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb /9780199 548460.001.0001/oxfordhb-9780199548460-e-1>
9. Michels R. *Political Parties a Sociological Study of the Oligarchical Tendencies of Modern Democracy*. New York: Hearst's International Library Co, 1915. 416 p. URL: <https://archive.org/details/politicalparties 00mich /page/n5> (Last accessed: 26.07.2015).
10. Tinker H. *Politics, Personality, and Nation Building. Burma's Search for Identity*. By L. W. Pye : Review. *The Journal of Asian Studies*. 1963. Vol. 22. Vol. 3. P. 335–337. URL: https://www.jstor.org/stable/2050205?read-now=1&seq=3#page_scan_tab_contents

Голова фахової
атестаційної комісії



Лілія ХОРИШКО